پلک بی‌خواب دریا

مجموعه اتودهای پیشرفته‌ی ملودیک برای سنتور

نوشته و اجرای

میلاد محمدی

مؤسسه‌ی فرهنگی ـ هنری ماهور

تهران ۱۴۰۵

مؤسسه‌ی فرهنگی‌ـ هنری ماهور

تهران، خیابان حقوقی، شماره‌ی ۴۲، طبقه‌ی همکف
کدپستی ۱۶۱۱۹۷۵۵۱۶
تلفن: ۷۷۵۰۲۴۰۰ و ۷۷۶۰۱۰۲۰

www.mahoor.com
info@mahoor.com

پلک بی‌خواب دریا

مجموعه اتودهای پیشرفته‌ی ملودیک برای سنتور

نوشته و اجرای
میلاد محمدی

نوازنده: **میلاد محمدی**
صدابرداری: **مجتبی محنا**
پالایش صدا: **سهیل ملاحسینی، مجتبی محنا**
تاریخ ضبط: **۱۴۰۴**

طرح روی جلد	سارا شیردل
صفحه‌آرایی	محیا زاده‌محمدی
چاپ اول	۱۴۰۵
تعداد	۵۰۰ جلد
لیتوگرافی	باران
چاپ و صحافی	پژمان

© حق چاپ محفوظ است.

شابم: ۵-۶۵-۸۰۲۶۴۱-۰-۹۷۹ ISMN: 979-0-802641-65-5

تقدیم به پدر و مادرم
نخستین آموزگاران عشق و زندگی

برای دریافت اجرای صوتی ضبط‌ها QR code را اسکن کنید.

فهرست قطعات

۱. مقدمه ۷
۲. پیش‌گفتار ۷
۳. توضیح درباره‌ی برخی از قطعات ۸
۴. جنگ و صلح ۱۱
۵. زنگ شتر ۱۵
۶. لالایی ۱۹
۷. غریبانه ۲۲
۸. پرده‌ی پندار ۲۸
۹. آساره ۳۲
۱۰. پلک بی‌خواب دریا ۳۸
۱۱. صبوحی ۴۲
۱۲. چهارمضراب راست‌پنجگاه ۴۸
۱۳. سماع سرور ۵۱

مقدمه

هرچند در اواخر دوره‌ی قاجار و چند دهه پس از آن، تار مهم‌ترین ساز محافل رسمی موسیقی دستگاهی بود، اما سنتور به‌واسطه‌ی گستره‌ی صوتی، رنگ صوتی متفاوت، و نوازندگانی خلاق با پیشینه‌های آموزشی گوناگون، مسیری درخشان و پرفراز و نشیب را پیمود. این مسیر در حوزه‌ی آموزش، تألیف متدها و اتودهای تکنیکی، و نیز انتشار آلبوم‌های تکنوازی و گروه‌نوازی با محوریت سنتور، جایگاهی ویژه برای این ساز رقم زد.

بذری که با محمدصادق‌خان، حبیب سماعی و صبا کاشته شد، با پایور به درختی تناور بدل گشت و با ظهور استادان و تکنوازان برجسته با رویکردهای متفاوت، به بار نشست و شاخه‌هایش بیش از بسیاری از دیگر سازهای ایرانی پُربار شد. امروز نسل جوان، با شور و خلاقیت برخاسته از روزگار پویای خویش، در پی آن است که این درخت را زیباتر کند.

میلاد محمدی نیز در ادامه‌ی این مسیر، ضمن بهره‌گیری از میراث وزین گذشتگان، با ذوق و خلاقیت خود آثاری پدید آورده که هم از نظر ساختار فرمال منسجم است و هم در عین ملاحت و ظرافت ملودیک، از تکنیکی پیشرفته برخوردارند؛ آثاری که برای نوازندگان سنتور انگیزه‌ای تازه و چالشی دلپذیر خواهد بود.

علی بهرامی‌فرد

پیش‌گفتار

مجموعه‌ی حاضر شامل ۱۰ قطعه برای سنتور است که هفت قطعه برای سنتور نه‌خرکِ Sol کوک و سه قطعه برای سنتور یازده‌خرکِ Mi کوک تألیف شده است. این مجموعه با هدف گسترش رپرتوار مکتوب سنتور در دستگاه‌ها و تُنالیته‌های کمتر رایج (مانند چهارگاه Sol و شور Do) با ارائه‌ی اتودهای ملودیک برای نوازندگان دوره‌ی عالی، موجب تقویت تکنیکی نوازندگان خواهد شد. همچنین تقویت دینامیک و پویایی هر دو دست در بسترهای پلی‌فونیک، و معرفی ظرفیت‌های اجرایی جدید برای این ساز مدنظر بوده است.

انتخاب سنتور یازده‌خرکِ Mi کوک به دلیل رنگ صوتی متفاوت این ساز، امکان اجرای نت‌های بم‌تر در مقایسه با سنتور نه‌خرک و تعدد آلتره‌های مورد نیاز در دستگاه راست‌پنجگاه صورت گرفته است. در نت‌نگاری قطعات یازده‌خرک، به‌منظور سهولت در نت‌خوانی نوازندگان، صدادهی واقعی (راست‌پنجگاه Mi) مبنا قرار نگرفته است و با یک انتقال سوم در راست‌پنجگاه Sol (خرک سوم) نگارش شده است. از همین رو به آسانی با سایر سنتورهای یازده‌خرک نیز قابل اجرا است. لازم به ذکر است که قطعه‌ی «سماع سرور» قبلاً در آلبوم صوتی «از سماع تا حضور» (انتشارات ماهور) منتشر شده است که در اینجا با اندکی تغییر به طبع می‌رسد.

در تصنیف این قطعات، تلاش شده تا علاوه بر جنبه‌های تمرینی و تکنیکی، به عناصر ملودیک و فُرمال نیز توجه شود. از این رو، این مجموعه شامل طیف متنوعی از بافت‌های موسیقایی است؛ از ساختارهای کاملاً تک‌صدایی (مونوفون) همراه با تحریرها و تزئینات برگرفته از موسیقی دستگاهی ایران، تا بافت‌های چندصدایی (پلی‌فونیک و هوموفونیک) که ریشه در سنتورنوازی معاصر دارد. همچنین، تنوع ریتمیک و متریک در قطعات، موجب توسعه‌ی مهارت‌های اجرایی نوازندگان در ریتم و هماهنگی میان دو دست می‌شود.

توضیح درباره‌ی برخی از قطعات

- «چهارمضراب راست‌پنجگاه» (اثر استاد حسین علیزاده) و «جنگ و صلح» (اثر استاد علی‌اکبرخان شهنازی به‌روایت استاد حمید متبسم)، قطعاتی هستند که بر اساس نسخه‌ی اجرای گروهی برای سنتور باز تنظیم شده‌اند.
- «لالایی»، اقتباسی از قطعات موسیقی نواحی ایران است که با تکنیک‌های سنتورنوازی معاصر تنظیم شده است.
- «آساره»، رنگی در دستگاه چهارگاه است که بر اساس رنگ ایلاتی لرستان بسط و تصنیف شده است.
- برای اجرای پیش‌درآمد «غریبانه» و چهارمضراب «پرده‌ی پندار»، خرک‌های نهم باید Mi♭ کوک شوند و علامت 𝄪 در نت‌نویسی این دو قطعه، نشان‌دهنده‌ی اجرای تریل بین خرک‌های هشتم و نهم است. همچنین، Mi♭ به‌صورت پیش‌فرض بر روی خرک اول در نظر گرفته شده است، مگر اینکه همراه با علامت ⑧ باشند که در این صورت، منظور Mi♭ روی خرک هشتم است.
- اتود «پلک بی‌خواب دریا»، با الهام از اتود انقلابی شوپن (برای پیانو سولو) در Fa مینور هارمونیک ساخته و پرداخته شده است. در این قطعه، مجموعه‌ای از پاساژهای زنجیروار و متناوب، به ایجاد بافت پلی‌فونیک کنترپوانتیک منجر شده که در نهایت، خطی دیگر از ملودی بر آن افزوده می‌شود. برای اجرای این قطعه، پشت خرک چهارم زرد باید Mi♮ کوک شود. لازم به ذکر است که نمونه‌ی صوتی این قطعه با سنتور La کوک ضبط شده است که صدادهی آن، یک پرده بالاتر از نت‌های نوشته شده است.

در پایان، بر خود لازم می‌دانم از بزرگوارانی که در مسیر نگارش، ضبط و انتشار این مجموعه مرا یاری کردند، صمیمانه قدردانی کنم؛ استاد علی بهرامی‌فرد، که بدون حمایت‌ها و راهنمایی‌های ایشان، این مجموعه هرگز به ثمر نمی‌نشست. برادر عزیزم آقای حسین خواس، که تجربیات ارزشمندش در زمینه‌ی نت‌نگاری روشنی‌بخش راهم بود. آقای سروش صدر گرانقدر، که ویراستاری فنی و آماده‌سازی نهایی پارت‌ها را پذیرفت. دوست عزیزم سهیل ملاحسینی، بابت میکس و مسترینگ نمونه‌های صوتی، آقای مجتبی محنی و استودیو آبنوس، بابت ضبط نمونه‌ی صوتی و همچنین از سازندگان محترم ساز، آقایان حمید موسوی، مصطفی قاسمی، محمد صفری و ابراهیم هاشمی، که هنر دستشان در اجرای نمونه صوتی این مجموعه مورد استفاده قرار گرفت کمال تشکر را دارم.